

i de Dage megen Tale om, hvorvidt Kunsten burde være „national“. Dalsgaard sagde: „Enten *er* der en Kunst, og saa er den national, eller ogsaa er der ingen — — og saa er den ikke national!“ Drille-vorn kunde han være, dog altid paa den godmodigste Maade, som da i det hele hans Væsen for det meste var indtagende mildt og elskværdigt. Børnernes Ven var han alle sine Dage.

Hvormeget vi saa ellers har at takke ham for, det smukke Billede af hans egen Personlighed, som han har efterladt os, er den allerstørste Tak værd.

Juni 1919.

Elise Konstantin-Hansen.

Christen Dalsgaards Kunst.

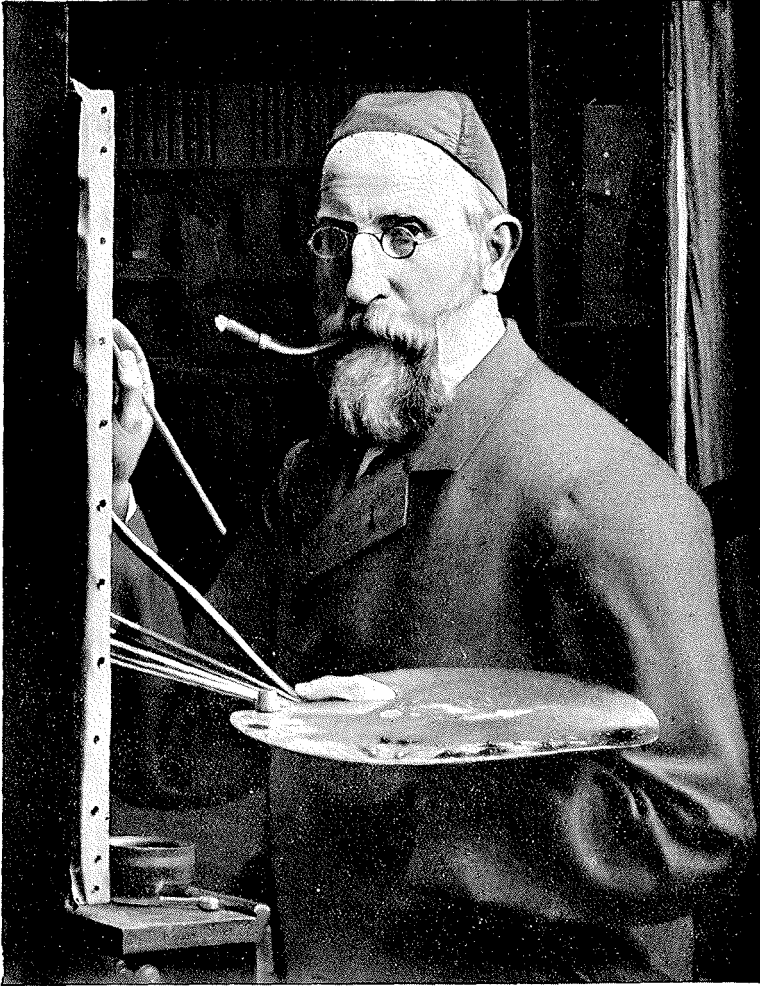

Enhver, der er noget betydelig som Kunstner, er paa sit Omraade altid noget enestaaende og i sin Art uovertræffeligt. Det gælder ikke blot om Kæmper som Michelangelo, Rafael og Rembrandt, men ogsaa om de mindre Stjerner paa Kunstens Himmel. De er alle Nr. Eter, hver paa sin Maade. Det, som gør Dalsgaard til en Nr. Et, er ikke noget flot, virtuismæssigt i Penselføring og Farvevirkning eller i det hele det, man plejer at kalde det maleriske. Naar han ikke havde Naturen lige for sig, kunde han endog være ret ubehjælpelig, saa den, der ikke saa sig ret for, gerne kunde antage ham for

en Dilettant. Med Naturen for Øje derimod skulde han nok hævde sin Rang blandt Kunstens Mestre i Gengivelsen af alt, hvad han saa. Men hans egentlige Styrke var dog den inderlige Forstaaelse af Menneskesjælens dybeste og stærkeste Følelser, mest i Livets Alvor og særlig som han var fortrolig med det i det jydsk Folkeliv fra sin Fødestavn. Som Blicher har skildret det i sine Noveller, har Dalsgaard skildret det i sine Billeder, lige saa fint, lige saa klassisk. Billeder af det religiøse Folkeliv som Mormonerne (fra 1856) eller en gudelig Forsamling (1869) giver et saa tilforladeligt Udtryk for aandelige Rørelser af vidtforskellig Art, fortæller saa gribende og er saa dybt prægede af hjertelig Deltagelse overfor Emnet, at Mage dertil, tror jeg ikke der findes. I „Mormonerne“ er Fanatismen skildret som det den er, men hele Billedet er som et eneste dybt Hjertesuk over det Mørke, der kan lægge sig over Menneskelivet. Den „gudelige Forsamling“ derimod fortæller saa jævnt og troværdigt om sund og livsfrisk kristelig Opbyggelse. Den norske Maler Tidemands bekendte Billede af en Haugianerforsamling kan med al sin Dygtighed ikke i Jævnhed og Enfold og heller ikke i Dybde maale sig med Dalsgaards. Det er kunstigt komponeret. Dalsgaards Billeder har altid komponeret sig selv. Den, som staar Dalsgaard nærmest, er maaske Sonne. De to har det tilfælles, at de begge i saa høj Grad selv lever og aander i de Følelser, de skildrer. De staar ikke udenfor og ser paa det, men det er deres eget Folks Liv, som de selv lever med i, der har grebet dem. Varmt og medfølende og forstaaende fortæller de om Folkets dybeste og alvorligste Hjerteranliggender. Men mens

Sonne helst (som i Billedet fra St. Hans Nat paa Kunstmusæet) lader Naturstemningen tolke Menneskehjerternes Følelser, saa de mindst lige saa meget kommer til Orde derigennem som gennem Menneskeskikkelserne selv, saa lægger Dalsgaard netop Udtrykket helt og holdent ind i de Menneskeskikkelser, han maler. Deres Ansigtstræk og Bevægelser er saa talende og udtryksfulde — uden Spor af Komediespil — at Belysningen slet ikke behøver at bidrage til Forstaaelsen. Det eneste Billede, jeg husker af Dalsgaard, hvori Belysningen griber ind i Stemningen, er den brevskrivende Pige. Ellers er altid hans Billeder malede i det rolige, klare Dagslys. Tidt skildrer han de tunge Sorger, de unge, der skilles ad, fordi de ikke maa faa hinanden, Moderen, der har mistet sit Barn — Hjertesorgen i al sin Majestæt — uden at han nogensinde bliver overspændt eller fantastisk. Altid har man Følelsen af, at han har sit Fodfæste i det sunde, det ægte, det virkelige.

Lyse og livsglade Stemninger har han ogsaa behandlet. Altertavlen i Ansgarkirken paa Mors, malet 1872, „Ansgar døber det første Barn i Danmark“, saa grundærlig og saa rodægte en Skildring som det er af Kristenlivets helligste Livsforhold, saa dansk i sin Aand, saa jævn i sin Fortællemaade — er noget kun Dalsgaard kunde gøre, noget, hverken Rafael eller Rembrandt kunde gøre ham efter. Da Peter Larsen Skræppenborg bestilte Billedet, forlangte han, at det skulde være et „lyst“ Billede, og det blev det. De hvide Munkedragter og den unge Moders lyseblaa Kjole og blonde Haar formelig lyser Øjet imøde. Men endnu lysere er dog den Lovsang til den kristne Barnedaabs Pris, som toner gennem disse lyse Skik-

Chr. Dalsgaard (Selvportræt).

Ansgar og Ødbert døber en ung Moder
og hendes Barn.

kelser, et lyst Billede fuldtud i den Forstand, det var ment.

Man tager vist ikke meget fejl ved at sige om Dalsgaard, at det var det ægte menneskelige i Kristenlivet som i Folkelivet, hvis Dybder han loddede, og hvis Ægthed han bar Vidnesbyrd om. Og hvad der saa mægtigt bidrog til at give ham en saadan Styrke paa sit Omraade, var en ubetinget Respekt for den uforfalskede Virkelighed og en Troskab og Pligtfølelse i sit Kald, som aldrig sparede paa Flid og Umage. Den Maade, hvorpaa han for Eksempel i Mormonbilledet har givet hver eneste lille Høvlspaan sin berettigede Plads i Billedet, bidrager sit til, at Helhedsindtrykket bliver saa troværdigt og tilforladeligt. Han kunde ikke lide den Tilbøjelighed, han undertiden havde den Ærgrelse at møde i den yngre Kunst, til at lade alle Enkeltheder forsvinde i Billedet og ofre dem for Helhedsindtrykket i Stedet for at give dem deres rette Plads deri, saadan som den Eckersbergske Skole havde krævet det. Der var engang paa en international Udstilling i København et Billede af den norske Landskabsmaler Munthe, som vakte en Del Opsigt derved, at det udelukkende virkede ved den livfulde Sammenstilling af Farver i Snesjap og Solnedgang. Jeg hørte paa en Samtale om dette Billede mellem Dalsgaard paa den ene Side og Exner og Gotfred Rump paa den anden Side. De to forsvarede ivrigt Munthes Billede, mens Dalsgaard angreb det skaanselsløst. Tilsidst ytrede Rump, at det ypperlige ved Billedet var den Maade, hvorpaa Kunstneren tumlede med Farverne. Det Udtryk greb Dalsgaard: Ja vel, han maler slet ikke, han tumler kun med Farverne. For Dalsgaard var det at male

mindst af alt at tumle med noget. Han tumlede aldrig med noget. Snarere kunde han vel stundom tage lidt for smaaligt paa Bitingene for ikke at snyde sig fra Ulejligheden.

Et smukt Eksempel paa hans ædle samvittighedsfulde Kunst er hans Selvportræt, som ejes af Kunstakademiet. Der har Kunstneren og Modellen været lige taalmodige, lige optagne af Opgaven og har i Fællesskab frembragt et sjældent dygtigt og værdifuldt Arbejde. Endnu skal det fremhæves, at Dalsgaard saa tidt har malet Billeder med en enkelt Person, som han har faaet til at sige saa uendelig meget. Pigen som skriver Brev, Pigen som ransager Postkassen, Pigen i Døren, hvor hun staar og spejder. En Edderkop i sit Spind i Ruden over Døren er aabenbart en Forklaring til Billedet og gør som saadan en meget morsom Virkning, netop fordi al Forklaring til Billedet er saa overflødig. Pigens egen Skikkelse er tilstrækkelig talende selv.

Og lad mig slutte med at nævne et Emne, som vist ingen kunde se saa stort paa som Dalsgaard: Den purunge Pige, som leger Hest med sin lille Bror og saa paa en Gang i det fjerne ser to Mennesker kysse hinanden, og i samme Øjeblik er Barnelegen glemt. Det er gaaet op for hende, at der er andet til i Verden end Barneleg.

Sorø, 17. Juni 1919.

S. Konstantin-Hansen.